

Έντμουντ Μορέλ Απέναντι στην Καρδιά του Σκότους

Ο αγώνας ενάντια
στη γενοκτονία
των Κονγκολέζων
[1885-1908]

Μετάφραση-Ανθολόγηση-Χρονολόγιο:
Θοδωρής Τσομίδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Οι σημειώσεις είναι του Θοδωρή Τσομίδη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Θοδωρής Τσομίδης	11
----------------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Έντμουντ Μορέλ:

Απέναντι στην Καρδιά του Σκότους

1. Το έναυσμα	35
2. Αποκαλύψεις για το οικονομικό σύστημα του κράτους του Κονγκό	43
3. Η παραίτησή μου από την Elder-Dempster	61
4. Σχεδιάζοντας την εκστρατεία	67
5. Ξεκινώντας την επίθεση	81
6. Σύμμαχοι και Πολέμιοι	91
7. Η συζήτηση στο Βρετανικό Κοινοβούλιο (1903) ...	107
8. Ο Λεοπόλδος επιχειρεί να αμυνθεί	121
9. Ρότζερ Κέισμεντ	131

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η Καρδιά του Σκότους:

Μαρτυρίες από το Κονγκό, 1875-1910

1. Εναρκτήρια ομιλία του βασιλιά του Βελγίου, Λεοπόλδου, στο Γεωγραφικό Συνέδριο για την Κεντρική Αφρική, 1876	147
2. Συνέντευξη του ιεραπόστολου Μέρφου στην εφημερίδα <i>Times</i> , 1895	149
3. Ομιλία του ιεραπόστολου Σιέμπλομ στο συνέδριο της Ένωσης για την Προστασία των Ιθαγενών, 1897	155
4. Συνέντευξη με Άγγλο μισθοφόρο που υπηρέτησε στο Κονγκό, 1899	161
5. Η αφήγηση της σκλάβας Ιλάνγκα	163
6. Αφρικανοί χωρικοί περιγράφουν το καθεστώς συγκομιδής του καουτσούκ, 1904	167
7. Τα εγκλήματα του Βέλγου διοικητή Λεόν Φιβέξ ...	169
8. Απόσπασμα από την Έκθεση Κείσμεντ, έτος δημοσίευσης 1904	171
9. Ο μονόλογος του βασιλιά Λεοπόλδου-Μαρκ Τουέν	179
10. Η καρδιά του σκότους	183
Χρονολόγιο	189

Εισαγωγή¹

Θοδωρής Τσομίδης

Έπειτα από πολύχρονες προετοιμασίες η Διεθνής Έκθεση των Βρυξελλών άνοιξε τις πύλες της για το κοινό τον Μάιο του 1897. Ισχυροί επιχειρηματίες, πολιτικοί επιρροής και φυσικά ο βασιλιάς του Βελγίου Λεοπόλδος Β΄, βασικός χρηματοδότης της διοργάνωσης και του σχετικού οικοδομικού προγράμματος, θεώρησαν πως η έκθεση πρόσφερε μια μοναδική ευκαιρία επίδειξης των επιτευγμάτων και της ευμάρειας που είχε εξασφαλίσει το μικρό τους βα-

1. Το εξαιρετικό βιβλίο *King Leopold's Ghost* του ιστορικού Adam Hochschild (Mariner Books, 1998) είναι σημείο αναφοράς για τη μελέτη της υπόθεσης του Κονγκό. Γραμμένο σαν μυθιστόρημα, το βιβλίο αυτό παρέχει μια συναρπαστική, άριστα τεκμηριωμένη καταγραφή της ιστορίας του Λεοπόλδου και της αποικίας του στο Κονγκό. Το βιβλίο του Adam Hochschild αποτέλεσε πολύτιμη πηγή έμπνευσης και πληροφοριών για τη σύνταξη αυτού του προλόγου και τη δημιουργία της παρούσας έκδοσης. Χάριν συντομίας επιλέχθηκε η απαλοιφή πολυάριθμων παραπομπών που οφείλονται στο έργο του Hochschild. Με την ελπίδα το βιβλίο να βρει εκδότη και στη χώρα μας, συστήνουμε σε κάθε αναγνώστη που ενδιαφέρεται να αναζητήσει την αγγλική έκδοση.

σίλειο στις λίγες δεκαετίες της ύπαρξής του. Η έκθεση φιλοξενήθηκε στις εγκαταστάσεις του πάρκου Cinquantenaire και στο «Παλάτι των Αποικιών», στο μήκος 120 μέτρων Art Nouveau κτίριο που ανεγέρθηκε από τον Λεοπόλδο στο προάστιο Τερβίρεν ειδικά για την περίπτωση. Οι επισκέπτες της έκθεσης μπορούσαν να φτάσουν στο Παλάτι χρησιμοποιώντας τη νέα γραμμή τραμ που διέσχισε την εντυπωσιακή λεωφόρο Τερβίρεν, η οποία επίσης είχε διανοιχθεί για τους σκοπούς της έκθεσης.

Για τους επισκέπτες η Αποικιακή Έκθεση ήταν αναμφισβήτητα το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της διοργάνωσης. Περισσότερο από ένα εκατομμύριο άνθρωποι θαύμασαν τις συλλογές από όπλα, ρούχα, χειροτεχνήματα, εργαλεία, ταριχευμένα ζώα και φυτά που είχαν έρθει κατευθείαν από την αποικία του Λεοπόλδου στο Κονγκό. Το εντυπωσιακότερο έκθεμα όμως δεν ήταν άλλο από τα τρία κονγκολέξικα χωριά που εκτίθεντο μαζί με τους 260 κατοίκους τους. Χιλιάδες παιδιά θα θυμούνταν για το υπόλοιπο της ζωής τους πώς τάισαν ζαχαρωτά τους Κονγκολέξους, παρατηρώντας αυτά τα εξωτικά πλάσματα να μαγειρεύουν, να τρώνε ή να πλένονται στα κλουβιά τους.

Η εικόνα ανθρώπων κλεισμένων σε κλουβιά σαν ζώα σε ζωολογικό κήπο οπωσδήποτε γεννά αποτροπιασμό στον σημερινό αναγνώστη, ωστόσο δεν προκάλεσε αντιδράσεις στο κοινό της έκθεσης. Άλλωστε δεν ήταν επισημονικά αποδεδειγμένο πως οι λευκοί Ευρωπαίοι ανήκαν σε ένα είδος βιολογικά ανώτερο από τους Αφρικανούς, οι οποίοι ακόμη δεν είχαν διανύσει όλα τα στάδια της εξέλιξης από τον πίθηκο έως τον άνθρωπο; Δεν ήταν προφανής η πολιτιστική υπεροχή των Ευρωπαίων έναντι

των Κονγκολέζων; Τέλος, δεν ήταν δικαίωμα και χρέος² των Ευρωπαίων να εκπολιτίσουν τις άγριες και υπανάπτυκτες φυλές της ανθρωπότητας;

Οι φρικτές ρατσιστικές θεωρίες, η επιστημονικότητα των οποίων έχει ασφαλώς απορριφθεί στις μέρες μας, αποτελούσαν αυτονόητες αλήθειες για τους επισκέπτες της έκθεσης. «*Η κατάκτηση εδαφών, που βασικά σημαίνει την αρπαγή τους από εκείνους που έχουν αλλιότιχο χρώμα ή μύτες λίγο πιο πλακουτσωτές από τις δικές μας δεν είναι ωραίο πράγμα, αν το καλοσκεφτείς. Το μόνο που το σώζει είναι η ιδέα, η κάλυψη μιας ιδέας*», γράφει ο Κόνραντ στην αρχή της αριστουργηματικής *Καρδιάς του σκότους*.³ Η ιδέα της φυλετικής και πολιτιστικής ανωτερότητας των Ευρωπαίων, στην οποία πίστευαν ακλόνητα οι επισκέπτες της έκθεσης, αποτέλεσε τον μηχανισμό εκλογίκευσης και νομιμοποίησης της αποικιοκρατίας. Αν οι Ευρωπαίοι καταλάμβαναν ξένες χώρες υποδουλώνοντας τους ιθαγενείς πληθυσμούς, το έκαναν προκειμένου να εκπολιτίσουν τις καθυστερημένες και υποδεέστερες άγριες φυλές, όχι με σκοπό το κέρδος και την αρπαγή πλούτου. Χωρίς την ιδέα αυτή, τα φοβερά εγκλήματα που αιματοκύλισαν την Αφρική και άλλες ηπείρους θα ήταν αδιανόητα, με τον ίδιο τρόπο που θεωρούνταν ΑΔΙΑΝΟΗΤΑ πάντοτε παρόμοια εγκλήματα σε βάρος ευρωπαϊκών πληθυσμών.

2. «Χρέος του λευκού ανθρώπου» («The White Man's Burden»-1899;) ονομάζει ο Κίπλινγκ το ποίημα με το οποίο υποστηρίζει την ανάγκη οι ΗΠΑ να αποικίσουν τις Φιλιππίνες για να εκπολιτίσουν τους ιθαγενείς.

3. Τζόζεφ Κόνραντ, *Η καρδιά του σκότους*, εκδ. Πατάκη, 1998 (μτφρ. Αλεξάνδρα Παπαθανασοπούλου).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Έντμουντ Μορέλ:
Απέναντι στην Καρδιά του Σκότους¹

1. Όλα τα κεφάλαια του πρώτου μέρους προέρχονται από το βιβλίο του Μορέλ *History of the Congo Reform Movement*. Το χειρόγραφο του Μορέλ φυλάσσεται στη βιβλιοθήκη του LSE (Ref No MOREL/F4/28· the manuscript of *History of the Congo Reform Movement*). Θεομές ευχαριστίες στους ανθρώπους της βιβλιοθήκης.

1.

Το έναυσμα

Ζητώ από τον αναγνώστη να ταξιδέψει πίσω στον χρόνο, στην εποχή που ένας νεαρός υπάλληλος κάποιου ναυτικού γραφείου του Λίβερπουλ βρίσκεται ξαφνικά μπλεγμένος σε μια ιστορία οδυνηρή και περιπλοκή εξίσου.

Δώδεκα χρόνια έχουν μεσολαβήσει από τότε που ξεκίνησα τις άοκνες προσπάθειες που απέβλεπαν σε έναν και μόνο σκοπό, με αποτέλεσμα να έχει ξεθωριάσει κάπως μέσα μου η ανάμνηση της πνευματικής διαδρομής μέσω της οποίας η δυσφορία μετατράπηκε σε υποψία και η υποψία σε βεβαιότητα. Όμως θυμάμαι καθαρά τρία περιστατικά που μου έδωσαν τα πρώτα στοιχεία και το έναυσμα να ξεκινήσω τις κατοπινές μου έρευνες.

Η προκυμαία της Αμβέρσας. Ένα ατμόπλοιο αγκυροβολημένο. Το καμπαναριό του παλιού καθεδρικού ηχεί μελωδικά. Ο ήχος της Brabançonne, του βελγικού εθνικού ύμνου. Στην προκυμαία και στο κατάστρωμα του ατμόπλοιου συνωστίζεται ένα ετερόκλητο πλήθος ανθρώπων. Στρατιωτικές στολές, το θρόισμα γυναικείων φορεμάτων. Ναυτικοί ανεβοκατεβαίνουν εδώ κι εκεί. Καταπακτές ανοιγοκλείνουν. Ατμός βγαίνει από τα φουγάρα του πλοίου. Τα-

ξιδιώτες επιβιβάζονται με προορισμό το Κονγκό υπό τις ευλογίες συγγενών και φίλων. Άντρες για των οποίων τη φυσική κατάσταση, μα και την καταλληλότητα να υπηρετήσουν στις αντίξοες συνθήκες της τροπικής Αφρικής, θα μπορούσε να αμφιβάλλει εύλογα ο καθένας. Νεαροί στην πλειονότητά τους, μικροκαμωμένοι, χλωμοί, ρέμπελοι. Ορισμένοι τρέμουν από το κλάμα, άλλοι παραπατάνε από το μεθύσι. Πολλοί επιδεικνύουν με καμάρη τα κασμιρένια ρούχα που φορούν και τα όπλα που κρέμονται στους ώμους τους. Πού και πού υπάρχει και κάποιος μεγαλύτερος σε ηλικία, ηλιοκαμένος άντρας, που έχει ξανακάνει προφανώς το ταξίδι. Τα πρόσωπά τους σίγουρα δεν αποτελούν ένα ευχάριστο θέαμα. Πρόσωπα σημαδεμένα από τη σκληρότητα, μάτια άγρια και γεμάτα απληστία. Πρόσωπα που προκαλούν αποτροπιασμό, σε τέτοιο βαθμό ώστε να θέλεις να αποστρέψεις το βλέμμα σου. Διακρίνει κανείς μια διάχυτη έλλειψη αυτοσυγκράτησης, μια πλήρη παράδοση στα ένστικτα. Κοφτές κουβέντες σε μια ακαταλαβίστικη αργκό. Μου πήρε χρόνια να καταλάβω το νόημά τους. Κουβέντες που δημιουργούσαν ένα αίσθημα συγκεχυμένης ανησυχίας.

Σκηνή δεύτερη. Ένα δωμάτιο με θέα στα βασιλικά ανάκτορα των Βρυξελλών. Ένα δωμάτιο σκοτεινό, με βαριά χαλιά και βαριές κουρτίνες. Ένα δωμάτιο όπου νιώθεις να σε ζώνουν οι σκιές. Στο κέντρο του δωματίου ένας άντρας κάθεται στο γραφείο του. Ένας άντρας ξερακιανός, με στενούς, γερούς ώμους, ρουφηγμένα μάγουλα, γαμψή μύτη, μεγάλα αυτιά, πεταχτό σαγόνι και ψυχρά μάτια. Ένα πρόσωπο χωρίς καμία ζεστασιά, ένα πρόσωπο ακίνητο, αναμικκό, αποστεωμένο, με σκληρές γωνίες και

λιπόσαρκες κοιλότητες. Το πρόσωπο ανήκει στον τότε υπουργό Προεδρίας του Ελεύθερου Κράτους του Κονγκό. Δίπλα του, σε κραυγαλέα αντίθεση, ο βοηθός του, ένας ψηλός, γεροδεμένος, ηλιοκαμένος άντρας με μαύρο μουστάκι, στρατιωτικό παράστημα και όψη γοητευτική και ριψοκίνδυνη. Πιστό όργανο και αυτός του βασιλιά Λεοπόλδου. Μπροστά στους δύο άντρες κάθονται οι διευθυντές της αγγλικής ναυτιλιακής εταιρείας Elder-Dempster, οι δυο εκπρόσωποι της εταιρείας στην Αμβέρσα και ο συγγραφέας αυτών των σελίδων. Θέματα της συζήτησης η δράση της εταιρείας και η σχέση της με την κυβέρνηση του Κονγκό. Η συζήτηση φαίνεται να οδεύει προς το τέλος της, όταν ξαφνικά προκύπτει μια αναπάντεχη τροπή. Η όψη του υπουργού αλλοιώνεται τρομερά και αρχίζει να συσπάται ανεξέλεγκτα. Το μέχρι πρότινος άνευρο βλέμμα του τώρα φλέγεται. Μπροστά μας στέκεται ένας διαφορετικός άντρας απ' ό,τι προηγουμένως. Το προσώπειο του «απόρθητου» αξιωματούχου ραγίζει σαν καθρέφτης. Σκύβει μπροστά και με κοφτό τόνο διαμαρτύρεται πως έχουν διαρρεύσει στον Τύπο απόρρητες πληροφορίες σχετικά με το φορτίο που μεταφέρει το τελευταίο ατμόπλοιο της Elder-Dempster το οποίο αναχώρησε για το Κονγκό. Μια εφημερίδα των Βρυξελλών είχε δημοσιεύσει λεπτομέρειες για τα όπλα που κουβαλούσε το πλοίο στα αμπάρια του. Ο υπουργός ξεδιπλώνει την εφημερίδα πάνω στο γραφείο. Δείχνει με το δάχτυλο την επίμαχη παράγραφο. Σε πρώτη ανάγνωση, μοιάζει σαν μια αθώα περιγραφή. Αν όμως διαβάσει κανείς τη λίστα, μαθαίνει πόσα πυροβόλα, πόσα όπλα, πόσα φυσίγγια και σφαίρες στέλνονται στην Αφρική, πληροφορίες που «δεν ενδείκνυνται για δημοσίευση». Πρόκει-

ται για σοβαρό λάθος. Πρόκειται για κατάφωρη παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας. Ενώ καυτηριάζει το μέγεθος της αδιακρισίας, ο υπουργός σηκώνεται όρθιος, τα στεγνά μάγουλά του ρουφιούνται, η φωνή του τρέμει και αποκτά ένα οξύ, συριστικό ηχώχρωμα, τα σκελετωμένα του δάχτυλα κεντρίζουν το κενό που μας χωρίζει. Δε θέλει να ακούσει καμία δικαιολογία: «Μη με διακόπτετε!». Επαναλαμβάνει ξανά και ξανά με πάθος τις λέξεις «επαγγελματική εχεμύθεια». Οι χειρονομίες του είναι βίαιες. Τα λόγια του φτάνουν στα όρια της απροκάλυπτης αγένειας. Τελικά βυθίζεται πάλι στην καρέκλα του εξαντλημένος. Οι Άγγλοι δίπλα μου έχουν κοκκινίσει από ντροπή. Οι εκπρόσωποι της Elder-Dempster σπεύδουν να παράσχουν εξηγήσεις και διαβεβαιώσεις για το μέλλον. Ο νεαρότερος άντρας φεύγει από το δωμάτιο με μια απορία καρφωμένη στο μυαλό του: γιατί χρειάζονται τόσα όπλα στο Κονγκό; Γιατί πρέπει η μεταφορά τους να παραμείνει μυστική πάση θυσία; Και γιατί η κυβέρνηση του Κονγκό είναι εξαγριωμένη με αυτή την «αδιακρισία»;

Τέσσερις άντρες καθισμένοι στο τραπέζι ενός καλοφωτισμένου, πολύβουου και κομψού λονδρέζικου ρεστοράν. Ο συγγραφέας αυτών των σελίδων, ο εργοδότης του και δύο Ολλανδοί, επικεφαλής μιας εμπορικής εταιρείας που δραστηριοποιείται στο Κονγκό εδώ και χρόνια, ήδη πριν ιδρυθεί το Ελεύθερο Κράτος του Κονγκό. Το δείπνο έχει τραβήξει μέχρι αργά και οι γλώσσες των Ολλανδών έχουν λυθεί. Μια τυχαία παρατήρηση οδηγεί τη συζήτηση σε μονοπάτια απερίγραπτης φρίκης. Οι Ολλανδοί ισχυρίζονται ότι οι πολιτικές του Λεοπόλδου έχουν κλείσει τις εμπορικές διόδους προς το άνω μέρος της κοίτης του Κονγκό. Μι-

λούν με πικρία και δεν μπορούν να κρύψουν την αγανάκτησή τους γι' αυτό που θεωρούν παραβίαση των κανόνων του διεθνούς εμπορίου. Επικρίνουν την κυβέρνηση του Κονγκό και λένε emphaticά πως, αν το επέτρεπαν τα συμφέροντά τους στο κάτω μέρος της κοίτης του ποταμού Κονγκό –εκεί όπου ο Λεοπόλδος δεν έχει ακόμη προβάλει προσκόμματα στο διεθνές εμπόριο–, θα δημοσίευαν πληροφορίες που έχουν στην κατοχή τους σχετικά με τη μεταχείριση των Αφρικανών, πληροφορίες που θα σόκαραν την Ευρώπη. Ωστόσο, όπως είχαν τα πράγματα, η επιχείρησή τους θα καταστρεφόταν αν άνοιγαν το στόμα τους. Ένας από τους Ολλανδούς ξεσπαθώνει και από τα χείλη του ξετυλίγεται το νήμα μιας ιστορίας που ο ομοεθνής του είναι σε θέση να επιβεβαιώσει. Μια ιστορία αφηγημένη με πολλές λεπτομέρειες. Μια ιστορία τόσο αποτρόπαια, τόσο κτηνώδης, τόσο ανόσια, που με άφησε ξάγρυπνο εκείνο το βράδυ, να κάνω εικόνα στο μυαλό μου εικόνες από χωριά που καίγονται, διαμελισμένα ανθρώπινα σώματα, άντρες και γυναίκες που ριγούν κάτω από το μαστίγιο, βασανισμένα, αλυσοδεμένα κορμιά που αιμορραγούν.

* * *

Τα δύο τελευταία περιστατικά μένουν ανεξίτηλα στη μνήμη μου. Και με τούτη τη διήγηση του Ολλανδού ξεχείλισε το ποτήρι μιας απροσδιόριστης δυσφορίας που ένιωθα, η οποία έμελλε να καθορίσει τη μετέπειτα δράση μου.

Έχω λάβει αμέτρητους και γενναιόδωρους επαίνους για το γεγονός ότι αφιέρωσα τη ζωή μου στον αγώνα να βάλω τέλος σε αυτό το τερατώδες έγκλημα. Στην πραγμα-

τικότητα, δεν υπάρχει τίποτα το αξιέπαινο σε αυτή μου τη στάση. Μετά από όσα μου διηγήθηκε ο Ολλανδός ήταν αδύνατο να μείνω με τα χέρια σταυρωμένα. Η βραδιά εκείνη ήταν για μένα μια γροθιά στο στομάχι και παρότι δεν πίστεψα όλα όσα είχα ακούσει, ρίζωσε μέσα μου η ακλόνητη πεποίθηση πως κάτι σοβαρό συνέβαινε στο Ελεύθερο Κράτος του Κονγκό. Επιπλέον, είχα μια κατά κάποιο τρόπο προνομιακή θέση που διευκόλυνε σε πρώτη φάση τη συστηματική διερεύνηση της υπόθεσης. Τα τελευταία χρόνια, παράλληλα με την εργασία μου στην Elder-Dempster, αφιέρωνα τα απογεύματά μου στη μελέτη διοικητικών, εμπορικών και εθνολογικών ζητημάτων σχετικά με τη Δυτική Αφρική. Το έκανα εν μέρει από ενδιαφέρον, εν μέρει από ανάγκη να συμπληρώσω το πενιχρό μου εισόδημα, που δεν έφτανε να καλύψει τις ανάγκες της οικογένειάς μου. Περνούσα τα απογεύματά μου απορροφημένος στις υποθέσεις της Δυτικής Αφρικής, οπότε αναπόφευκτα είχα έρθει σε επαφή με πολλούς ανθρώπους που είχαν ταξιδέψει εκεί. Μάλιστα, ένιωθα την επιθυμία να γράψω κάτι σχετικά με την περιοχή. Προτού ανακύψει η υπόθεση του Κονγκό, οι μελέτες μου ήταν επικεντρωμένες σε πολιτικά και οικονομικά ερωτήματα που αφορούσαν την αποικιοκρατία, με ιδιαίτερη έμφαση στον γαλλο-βρετανικό ανταγωνισμό στην Αίγυπτο, καθώς και στα διάφορα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι βρετανικές κτήσεις στην Αφρική. Σύντομα συνειδητοποίησα ότι πολλές εφημερίδες, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης, ενδιαφέρονταν να δημοσιεύσουν τα άρθρα και τα σχόλιά μου και πως στην πραγματικότητα ήμουν ο μόνος άνθρωπος στη χώρα που κάλυπτε δημοσιογραφικά τη Δυτική Αφρική. Ήταν ένα

νέο πεδίο έρευνας, το οποίο ουδείς είχε μελετήσει σε βάθος και καθώς ήμουν ακριβής στις εκτιμήσεις και προβλέψεις μου, τα κείμενά μου γίνονταν σχεδόν πάντα δεκτά.

[...]

Επισημαίνω αυτά τα γεγονότα, απλώς για να δείξω πως, όταν άρχισα να ασχολούμαι σοβαρά με το καθεστώς του Λεοπόλδου στο Κονγκό, διέθετα μια σκέψη καλά εκπαιδευμένη στον ιδιαίτερο χαρακτήρα των προβλημάτων της Ισημερινής Αφρικής. Διέθετα επίσης επαρκή γνώση της οικονομίας της περιοχής και της σχετικής βιβλιογραφίας. Αυτές οι ιδιότητές μου, μαζί με τη γνώση των γαλλικών, μου πρόσφεραν σοβαρά πλεονεκτήματα. Μου επέτρεψαν να κατανοήσω σε βάθος το σύστημα διακυβέρνησης του Κονγκό, μέχρι το τελευταίο γροανάζι του διοικητικού μηχανισμού στις Βρυξέλλες, και τελικά να συμβάλω στην αποκάλυψη των εγκλημάτων του και στον τερματισμό τους. Την περίοδο εκείνη όμως δεν είχα ακόμη διασυνδέσεις. Ζούσα ευτυχισμένος με τη γυναίκα μου και τα παιδιά μας κοντά στο Λίβερπουλ. Δεν είχα φίλους στο Λονδίνο, γι' αυτό και ο όποιος ρόλος είχα διαδραματίσει στις υποθέσεις της Δυτικής Αφρικής ήταν παρασκηνιακός. Και αυτή η στάση ασφαλώς ταίριαζε στην ιδιοσυγκρασία μου, αφού με χαρακτήριζαν μια ατομία και μια συστολή, που η διπλή μου ζωή, ως υπαλλήλου μιας ναυτιλιακής εταιρείας το πρωί και ανώνυμου πλην όμως επιτυχημένου δημοσιογράφου τη νύχτα, απλώς τις επέτειναν.

Έντιμουντ Μορέλ Απέναντι στην Καρδιά του Σκότους

Ο αγώνας ενάντια
στη γενοκτονία
των Κονγκολέζων
[1885-1908]

Η γενοκτονία των Κονγκολέζων από την αποικιακή διοίκηση του Βέλγου βασιλιά Λεοπόλδου Β' υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην Ιστορία. Εκατομμύρια Κονγκολέζοι δολοφονήθηκαν ή βασανίστηκαν με απάνθρωπο τρόπο προκειμένου να εξασφαλιστεί η συγκομιδή του καουτσούκ.

Η παρούσα έκδοση καταγράφει τον όλεθρο που σκόρπισε η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία στην Αφρική. Παράλληλα περιγράφεται η συγκλονιστική δράση του Βρετανού δημοσιογράφου και ακτιβιστή Έντιμουντ Μορέλ, που κατήγγειλε τα εγκλήματα του Λεοπόλδου και μετά από πολυετείς προσπάθειες κατάφερε να δημιουργήσει το πρώτο μαζικό κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων του προηγούμενου αιώνα. Σε τούτον τον αναπάντεχο όσο και λησμονημένο ήρωα εστιάζει η παρούσα έκδοση, αποκαθιστώντας τον στο ίδιο ύψος με τους αγωνιστές του Λευκού Ρόδου και τον Αλβέρτο Σβάιτσερ ως ένα παράδειγμα έμπρακτου ανθρωπισμού και αλληλεγγύης.

Το ανά χείρας βιβλίο είναι ο τρίτος τόμος της σειράς «Για έναν νέο ανθρωπισμό». Έχει προηγηθεί η έκδοση των Προκηρύξεων της οργάνωσης Λευκό Ρόδο (1942-1943), καθώς και ένας τόμος αφιερωμένος στο έργο και στη σκέψη του μεγάλου ανθρωπιστή Αλβέρτου Σβάιτσερ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ
www.patakis.gr

ISBN 978-618-07-0197-5

9 786180 701975 >

Βοηθ. κωδ. μηχ/σης 14197